

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

UN TRIMESTRE

Dins Espanya: una pesseta.
Fora d'Espanya: dues pessetes.

Redacció General Barceló-1-2.º

Administració Sta. Eulària, 25.

PALMA DE MALLORCA

LA AURORA

¿A ON LA VENEN?

A Manacor: Ca-Mestre Antoni Fiol
Ferrer, 5.—Ca l'amo Andreu Al,
cover, Centre, 13.A Palma: Llibreria d'En Guasp,
Morey, 6.—Taller d'encuaderna-
cions d' En Francesc Ferrer,
Sta. Eulària, 25.—Llibreria de N'
Ernest Frau, Brossa.—Llibreria
Amengual y Muntaner.

Surt cada dissapte per donar ventim i altres erbes an es qui s'ho guany

Ventim

¡Hala, Pauetxo de Sóller! paraul

7

Dues mentides

Dins s'articlot que entaferràreu dia 10 d'octubre, *El Germanismo contra el Romanismo*, enflocau dues mentides ferestes. Deis per primera que el Papa Lleó X «va fer vendre ses indulgencies dins tota la cristiandat» i que «s'estat de l'Esglesia Catòlica» la primeria del sigle XVI «justificà sa Reforma» protestant. ¡Ja hi anau errat, gran Pauetxo de Sóller! ¡Es una solemne mentida tot això! ¿Que el Papa Lleó X «va fer vendre ses indulgencies dins tota la cristiandat»? ¿Es fals i mentida! ¿A on consta res d'això? Que va que no sou capaç de citar es document autèntic, ver, no falsificat, a on consti que aquell Papa manà una tal cosa? Perque si hu «manà» «dins tota la cristiandat», per forsà havia d'esser per escrit que hu «manàs», ell o qualque Congregació Pontificia en nom d'ell. Així han fetes sempre ses coses es Papes. ¡Hala, idò, Pauetxo i beneit venga! aqueix document pontifici a on el Papa Lleó X «manà» una tal «venida»! Esperam.... d'asseguts que el tregueu an aqueix document!

En quant a s'altra mentida de que s'«estat de l'Esglesia Catòlica» «justificà sa Reforma» protestant, és una mèna més grossa encara que això de que Lleó X «fés vendre ses indulgencies dins tota la cristiandat», perque veiam, Pauetxo biduí, ¿quins mals, desordes ni desgavells que hi haguès dins l'Esglesia Catòlica, la primeria des sigle XVI, se compongueren ni s'arretglaren amb so protestantisme? Vaja! veiam, Pauetxo baldraga! ¿que és lo que «sa Reforma» d'En Luter va conpondre ni millorar gens gens gens? Lo que feren En Luter amb tota sa seua tropa de polissardos i de cans desfermats dins Alemanya i En Calví i En Zwingli dins França i Suïssa amb tots es garameus i biduïns que los seguïren; lo que feren tots ells va esser pitjorar sa situació de ses coses relligioses, esfondrant ses idees de Autoritat, d'amor i subjecció a s'orde establí de Deu dins l'Esglesia i que hi havia reinat des que el Bon Jesús la fundà amb sa seua divina sanc. Si, es protestantisme no fonc més que sa consumació i consolidació des desorde, des desgavell, des desbaratament de ses coses relligioses; va esser aixellar sa pràctica de ses virtuts evengèliques i amollar alloure tots es vicis i passions; va esser reduir a casi no res sa Relligió: fora dijuns! fora missa! fora sufragis p'és morts! fora invocar ets àngels ni es sants! fora malavetjar fer obres bones! per lo quant segons Luter, ses obres bones no servien de res, perque deia ell que bastaba tenir fe. Sa seua màxima era: Peccau tant com volgueu, pero tengau sempre més fe que no pecats: *Pecca fortiter, sed crede fortius*. I ¿què en direm d'allò altre que posà come fonament de tota sa seua «Reforma»? ¿Que no hi havia altra regla de Fe més que la Sagrada Escripura, entesa així com cada u vulga, així com a cada qual li don la gana! Amb això se'n anaren abaix casi tots ets articles de la Fe; per això dins es protestantisme hi ha una infinitat de sectes, que unes tenen uns articles de Fe i ets altres en tenen uns altres, contraris i contradictoris entre sí. Així

ès que és impossible fixar quines són ses idees relligioses ni morals des protestantisme, perque lo únic que caracteriza es protestants és que cada u creu de sa Relligió lo que li dóna la gana i practica lo que li passa p'és carabassot. Lo únic que ha salvat es protestantisme d'esveïr-se dins es paganisme altra volta, és estat es no aplicar ni practicar es principi fonamental i generador des protestantisme, es *lliure examen*, s'entendre l'Escripura Sagrada així com a cada qual li don la gana. Això és s'obra, sa «reforma» d'En Luter, d'En Calví, d'En Zwingli i demes caps-pares des protestantisme! No, no foren «reformadors», sino esfondradores, esveïdors, esbucadors de sa vida cristiana de ses nacions que los s'escoltaren i los seguïren. Prou que sa vida relligiosa de la cristiandat la primeria des sigle XVI havia de mester una «reforma» grossa, pero no sa que pretengueren fer-hi En Luter, En Calví, En Zwingli, sino sa que tantes de vegades intentà la Santa Seu durant es sigles XIV i XV, sa que hi introduïren St. Vicens Ferrer, St. Bernardí de Sena, St. Francesc de Paula, St. Pere d'Alcàntara, St. Ignaci de Loyola, es Concili de Trent, St. Felip Neri, St. Gaetà, St. Juan de la Creu, St. Teresa, es grans Papes des sigle XVI. Aqueis foren es vertaders «reformadors», i no aquelles males ànimes que fundaren es protestantisme contra lo que demanaven sa Relligió es dret, es bon orde, sa raó, es sentit comú.

¡es gran cap-clos d'En Pauetxo de Sóller sortir-mos ara que sa fundació de sa «Reforma» protestan fonc una cosa «justificada»! ¡Es vostro cap-de-gri!

8

Un altra aixingló de mentides

S'articlot de 24 d'octubre de Mestre Pauetxo solleric. *El Germanismo contra el Romanismo*, posa com una de tantes de causes des protestantisme «s'intrusió» de Roma, això és, de la Santa Seu «en ses coses temporals», és a dir, que el Papa s'aficava «en ses coses temporals». ¡Quina mentidassa! Vaja! veiam, Pauetxo de l'orde, digau en quines «coses temporals» era que s'aficaven es Papes que no tenguesen dret d'aficar-se, que no s'hi fossen aficats sempre, de St. Pere ensà! ¡Vaja! veiam si sou capaç de puntualisar tan greu acusació a la Santa Seu! perque és bo de fer acusar fins i tot el Papa i es mateix Deu, mentre no se fundi ni sa raoni s'acusació. S'ase i tot e-hi va a acusar d'aqueixa manera tan irracional. Esperam d'asseguts també que en Pauetxo especific això de ses «intrusions» de la Santa Seu «en ses coses espirituals». Mai per mai han existit tals «intrusions», sino tot lo contrari: son estades ses Autoritats civils que se son aficades casi sempre «en ses coses espirituals», exclusives des domini i de s'Autoritat de l'Esglesia de Deu. Aqueix era es mal de ses Autoritats civils des sigles XIV, XV i XVI que produí sa barrumbada des protestantisme. Si ses Autoritats civils no fossen estades tan afectades de voler fer trucs i baldufes dins l'Esglesia, en sa direcció de sa cosa relligiosa, poc poquíssim xeu haurien fet En Luter, En Calví, En Zwingli i demes caporals des protestantisme. Ses Autoritats civils sobre tot des sigle XIV i XV amb ses seues repetides i obstinades «in-

trusions en ses coses espirituals» prepararen sa neixor des protestantisme; elles l'alletaren i el feren tornar tan gros tan gros. Sensa elles se seria resolt en fum de formatjada.

¿que és això que vos embolicau, gran Pauetxo titiuier, sobre ses «doctrines gustinianes», que deis que En Jnme d'Etapes «propagava»? Veiam si mos ho explicau una micoia an això! perque noltros n'estam en derrer ferm! Vaja! que ses dents mos ne pruen de sentir-vos descapdellar damunt aquest punt!

Allò que deis de que En Felip II «feu cremar davant ses finestres des seu palau es pocs protestants que hi havia dins Espanya» es una solemne mentida. I si no, digau a on va esser això ni quant!

També és una altra solemne mentida vostra allò que de deis que aquell gran Rei d'Espanya envià a dir an es Governador de Milán que dugués a la forca tots «ets heretges del Piemont» i que «passassen a fil d'espasa es protestants de Calabria». No, Pauetxo betzol! aquell gran Rei no feia ses coses així; mai s'aficà a jutjar ni volgué que es seus Delegats Civils jutjassen ses causes d'heresia, sino que les feia jutjar a l'Inquisició. I si l'Inquisició deia: *aquest es heretge!* i aquell no se volia desdir de s'heresia, l'Inquisició el declarava *heretge*, i a-les-hores l'entregava a s'Autoritat Civil, i aqueixa li aplicava ses penes senyalades an ets heretges dins ses lleis de totes ses nacions cristianes. De manera que En Felip II no posà envers d'això cap llei nova, sino que just mantengué vigents ses que feia molts de cents d'anys que retgien dins Espanya i demés nacions de la cristiandat. ¿Que hi deis an això, Pauetxo bereio!

9

Lo des Comtes d'Egmont i d'Horn

En quant a lo que vos embolicau des Duc d'Alba i des Comtes d'Egmont i d'Horn, mos'n alegrem que huàgeu retret per fer-vos veure que envers això, com de ses altres coses que escriviu, no sabeu que vos matgencau. ¿Vol dir l'Inquisició, establida a Brusseles, fonc un «instrument dòcil» d'En Felip II? ¿I amb-e què? ¿En s'execució des «Comtes d'Egmont i d'Horn i des devuit principals cavallers i en ses devuit mil execucions que ordenà es Duc d'Alba, que se'n feia gros»? Que es Duc d'Alba fou un «instrument dòcil» d'En Felip II en es Govern de Flandes, és ben cert, i això era sa seua obligació perque aquell Rei aposta l'havia enviat allà per que fés allò que trobava come Rei que convenia fer d'aquells senyors i menestrals i mercaders flamencs, revolucionats perpetuament contra ell. Pero ¿i què hi tengué que veure l'Inquisició en ses causes des Comtes d'Egmont i d'Horn? Absolutament res. Precisament aqueis dos senyors eren catòlics i sempre s'hi proclamaren. Així és que, quant se veren condemnats a mort, tot d'una demanaren es Sagraments: se confessaren i combregaren amb un fervor extraordinari, i moriren cristianissimament. Veiam! que mos diga En Pauetxo quines actuacions feu l'Inquisició respecte d'aqueis dos senyors? quina sentència los dictà? ¿Que trega aquí En Pauetxo es seus grans coneixements històrics!

Es comtes d'Egmont i d'Horn no los encausaren per heretges, sino per reus d'alta traició an el Rei de Flandes, que

a-les-hores era En Felip II. ¿Tal volta En Felip II havia presos aquells Estats com ara ets alemanys han pres Bèlgica? ¿Qué havia d'haver presos! Les havia heretats de son pare el Gran Carles V, i aquest ja los tenia també de son pare En Felip I de Borgonya, casat amb Na Juana la Boja, fia des nostros Reis Catòlics, En Ferràn V d'Aragó i N'Elisabet I de Castella; i En Felip I tampoc havia conquistats ets Estats de Flandes, sino que los havia heretats des famós En Carles el Temerari, Rei de Borgonya i de Flandes. De manera que En Felip II tenia aquells Estats per dret indiscutible d'herencia, no de conquesta. Pero aquells Estats, come riquíssims que eren per s'industria i es comerç, eren revolucionaris per essencia i potencia, i sempre la tenien armada per una cosa o altra amb so qui les comandava; i quant esclatà es protestantisme dins Alemanya, veient que es seu Senyor natural, el gran Emperador Carles V, havia preses ses messions per ell en defensa des Catholicisme, se sentiren atrets molts des flamencs a favor des protestants, i molts s'hi feren o s'hi demostraren favorables, uns davall davall, altres a la descarada. Es protestants, coneixent s'importancia excepcional de Flandes i demés Païssos Baixos dins Europa, a totes passades s'hi volien estendre i fer-s'ho tot seu. Per capturar-los, En Carles V i En Felip II e-hu hagueren de fer de tot. Particularment En Felip II s'hi gastà infinitat de milions i cents mils d'homos; pero en sortí amb la seua: es protestantisme sols se pogué ensenyorar d'Holanda; lo que és avui Bèlgica sa mantengué dins es catholicisme, gracies an En Felip II. Es una altíssima gloria d'En Felip II i d'Espanya haver posada aquella barrera tan forta i tan imbotable que capturà per a sempre es protestantisme d'aversar per aquella banda, com el capturà també de fer-se seua la França; i, per poder-ne esser Rei N'Enric IV de Navarra, protestant calvinista, s'hagué de fer catòlic, i s'hi va fer de tot cor, gracies a Deu. Això es una de tantes de glories d'aquell gran Rei d'Espanya, un des anés grans de tota s'istoria. Per tot això ets inimics de sa Relligió i d'Espanya la duen tant d'ell i no se'n treuen paraula bona.

Idò bé, s'esperit remolest i revolucionari des flamencs, agravat per ses idees protestants que, vulgues, s'hi volien aficar, promovia rebumboris continuament. Dins es gost de 1566 en mogueren un de gros a Saint-Omer, Anvers, Gand, Tournay i a moltes altres bandes contra el Rei i que acabà contra l'Esglesia; i en feren de maig per llarc contra ses esglesies, capellans, frares, monges, altars, relliquies, imatges de sants, ornaments sagrats. La Regent Na Margalida, Duquesa de Parma, germana de part de de pare d'En Felip II, se va veure estreta de tot; i si no fos estada tan abrinada i agoserada, la safalquen es revolucionari. Eren es nobles flamencs que havien fet esclatar tal rebumbori, no per dirigir-lo contra sa Relligió, sino per fer por an En Felip II i que los deixàs comandar més; fonc es populatge, tarat de protestantisme, que s'abordà a ses esglesies i an es Clero.

Caps de bandolina d'aquell ferest rebumbori foren el Princep Guiem d'Orange i es Comte de Egmont: es primer, fii de pares luterans i criat catòlicament d'En Carles V, pero indi-

ferent en religió i que acabà per fer-se protestant; es segon, catòlic de cor, pero embolicat de mala manera dins aquelles turbulencies, per un vent relligioses, per altre vent polítiques, que eren ses que embarriolaren N'Egmont i N'Horn. Sa Duquesa Margalida s'enginyà per apacivar es nobles i s'acostà N'Egmont, N'Horn i N'Orange, mentres que En Felip II se preparava per restablir amb mà de ferro s'orde dins Flandes; i per això hi havia amb un exèrcit de 10.000 homs, es floret de totes ses forses que tenia, amb so Duc d'Alba per Capità General, armat d'unes instruccions ben espinzellades i estirades. Es Duc arriba a Flandes, venç es contraris d'Espanya armats, constitueix a Brusseles un Tribunal de Sanc per encausar i castigar tots es culpables, comensant p'es caps grossos, perque aqueixa era sa política d'En Felip II: es que més fort castigava erenes caporals, es caps grossos de tots es rebumboris. Per això es Duc d'Alba prengué es Comte d'Egmont i es Comte d'Horn còme complicats dins es rebumbori de 1566. A N'Orange ja no l'aplegaren perque s'era tirat dins Alemanya. S'instrueix sa causa a N'Egmont i a N'Horn, acusats de reus d'alta-traició an el Rei, no d'heregia, i còme reus d'alta-traició les condemnaren i les taiaren es cap i es coll dia 5 de juny de 1568.

De manera que an es Comtes d'Egmont i d'Horn no los mataren per heretges ni per defensors de sa llibertat de consciencia, com pretenen es nostros anti-clericals males-ànimes, com pretengueren es noningurs que a una plassa de Brusseles clavaren l'any 1910 aquella làpida infame que diu: «A la memoria des Comtes d'Egmont i d'Horn que los taiaren aquí es cap i es coll per orde d'En Felip II l'any 1568 per haver defensada sa llibertat de consciencia. Los dedica aquesta làpida una junta internacional instituïda per commemorar sa mort heroica d'En Francesc Ferrer, fusellat a Monjuich per sa mateixa causa l'any 1909».

Tan poc ver és que fusellassen En Ferrer per defensor de sa llibertat de consciencia com que taiassen es cap i es coll per això an es Comtes d'Egmont i d'Horn. An aquell el fusellaren p'es crims que havia comesos i fets cometre promovent i dirigint sa *Setmana Tràgica*; an aqueis per reus des crim d'alta traició an es seu Rey i Senyor.

I ara esperam... d'asseguts també que En Pauetxo s'atans a desfer-mos res de lo que acabam de dir.

10

Més dois d'En Pauetxo

Vegem-ne dos més d'articletxos d'En Pauengo de Söller: un de 14 i s'altre de 21 de novembre. Una bona part des de dia 14 està dedicat a contar-mos que En Pauengo, com era jovenot, era molt de l'Esglesia, Congregant de St. Lluís, i que fins i tot se'n ana an es Carlistes l'any 1869 a defensar la Santa Causa, perque a-les-hores «tenia es valor que dona sa Fe»; pero es bereiol no'n va treure res en net, «un desençan»... i molt de temps perdut, causa sa seua bajaranía, com sa suposa. ¡Pobre Pauetxo! comensà bè, però llavò feu sa prova... des ruc. ¡Mesquinet! ¡Deu se'n apiat! i li fassa obrir ets uis altra volta! Amèn!

S'articletxo de 21 de novembre està consagrat a tractar ets alemanys de barbatxos. Se comprèn que tal betzanot duga cuantra ets alemanys; lo gros seria que estigués per ells. Sobre això no contam donar-li gens d'empena perque no mos interessa gaire. Lo que si li volem tirar a la cara, una mentida, una calumnia que posa a N'Erasme de Rotterdam, aquell gran escriptor de sa primeria des sigle XVI, dient d'ell que «deia que solament es nins, ses dones i es beneits tenien Fe». Es una solemne mentida que N'Erasme digués mai res d'això; i, si no, ¡que diga En Pauetxo a on i quant e-hu digué! Lo que di-

gué N'Erasme dins sa seua famosa i perversa obra *Encomium Moriae*, edició de 1541, feta a Leyden (Hol·landa), p. 173, fonc això altre: «... illud animadvertite, pueros, senes, mulieres el fatuos sacris ac religiosis rebus praeter caeteros gaudere». «Que hu sentiu, Pauetxo mentider? Es això altre que diu N'Erasme: «Que ets al·lots, veis, dones i beneits son es qui passen més gust amb ses coses sagrades i relligioses!» Lo qual, encara que sia una barbaritat de N'Erasme, que n'amollà moltes, no ès ni d'un bon tros lo que vos li atribuïu, mentint com l'ànima de Judes i conseqüent amb sa vostra carroynaria anti-clericaletxa.

Mos sembla que vos bastarà de ventim per avui!

Fins dissapte qui vé, si Deu ho vol i Maria.

Dos Patrons i una Patrona

(Acabatai)

I heu de creure i pensar i pensar i creure que la Reina s'hagué de colgar des trastorn que li vengué des pas d'En Franci, i el Rei que aplegà tota la Cort, i demanà que li aconseiaven que fés.

—Si es calumniat o sa calumniada, digueren es senyors de la Cort, no perdona sa caluniadora i no demana clemencia i absolució de tal crim, Vossa Reial Majestat ja hu pot veure que li toca fer, si vol mantenir sa llei que tenim des nostros pares sobre això.

—Me parlau massa bé! digué el Rei. I ¿que fa ell? Passa orde que vagen a treure es sentenciat i posat en capella, i que le hi menin davant.

Així hu feren; i, com En Franci fonc davant el Rei, el Rei fa sortir tothom i romàn tot sol amb en Franci.

—Bono, diu el Rei. Veig tot lo que ha passat, i que tu ets innocent de sa calumnia que t'havien posada. Pero ara resulta que sa calumnia la te posà la Reina; i que, segons sa llei que aquí tenim, ara a la Reina pertoca condemnar-la a mort i posar-la en capella tot d'una per matar-la, mentres tu, que ets sa calumniada, no la perdons i no demans clemencia i absolució per ella.

—Senyor Rei! diu a-les-hores Na Francina María. Per part meua està perdonada la Sra. Reina desde ara, perque veig que fonc una mala hora que tengué, a lo qual tots estam exposats.

I mentres deia això, s'agenoia an es peus del Rei, cridant amb llàgrimes an ets uis:

—Senyor Rei, clemencia i absolució per la Senyora Reina! Primer que'm matin a mi que no a ella!

El Rei aquí va rompre en plors, pero un plors desfet, i li costà molt detèr-se per no abraçar Na Francina María, vestida encara d'homo, de s'agraïment gros que sentia es seu cor per aquell favor fora mida que Na Francina María li acabava de fer.

Esperem una mica aquí! li diu el Rei.

I se'n va corrents a dir a la Reina que Na Francina la perdonava i que demanava clemencia i absolució per ella, ès a dir, li salvava la vida.

Ara poreu fer, comptes com se degué posar la Reina de contenta i d'agraïda. Demana que fessen entrar aquella bona ànima de Na Francina, i s'aferrà per ella tota plorant i demanant-li perdó per amor de Deu i per amor de sa Mare.

A la fi el Rei agafa Na Francina, vestida d'homo encara, i se tanca amb ella dins una quadra, i li diu:

—Francina! demanem qualsevol cosa del mon que jo tenga! que tot te serà concedit. Si tengués cap fii casador i el volies, vos casàvem a l'acte.

—Gracies, Sr. Rei! diu Na Francina. Jo ja som casada.

—¿Que vol dir ets casada? diu el Rei.

—Lo que sent, Sr. Rei! diu Na Francina. Jo ara, si m'ho permet, li diré amb poques paraules tota sa meua vida i perque ès que me'n vaig venir aquí vestida d'homo. Era s'al·lota més pobre de sa meua vila, i un dia se presenta un Patró que nom Melción, que té set barques seues, i me demana per casar. Mos casam, i me posa un anell a sa mà i me comana que mai per mai el deix. Així hu vaig fer; pero com torna des primer viatge, un dia me mena a sa vorera de mar, e-hi tengué una caixa, m'hi fa posar dadins, i me tira a la mar; ses ones me prenen i per endins i per endins. Top a una barca, m'hi puguen, es Capità me demana a on vui que me duguen. —A sa Ciutat del Rei! dic jo. M'hi duen i m'hi deixen. Vaig demanar això perque vaig pensar que lo més curt, per porer aclarir com ara que es meu homo m'havia feta aquesta, era acostar-me a Vossa Reial Majestat. I ¿com m'hi havia d'acostar en no esser entrant de de criat an aquesta casa? Si m'hi present còme dòna, just hauria hagut de conferir amb la Reina; i no era això que jo havia mester. Vetassí, Senyor Rei, es motiu per que me vaig vestir d'homo per llogar-me amb Vossa Reial Majestat i veure si d'un vent o altre poria dur a s'enfront això des meu homo.

El Rei no se'n poria avenir de tot això; e-hu trobava gros de tot, fins que a la fi diu:

—Bono! idò si ets casada, ¿quin ès es do que vols de mi? Parla! que sa teua boca serà mesura.

—¿Quin do ès que vui de Vossa Reial Majestat? diu Na Francina María. Que me don es grau de General de Mar i Terra just per un parei de setmanes, fins i tant que haja aclarit això que li he contat des meu homo.

—Concedit ara mateix! diu el Rei. ¡Desde ara ets General de Mar i Terra!

Aquí el Rei fa dur un vestit de General de Mar i Terra, Na Francina María el se posa, surt dafora, i tota sa gent de la Cort ¡hala a fer-li sa cortesia! I tothom li anava barret en ma i peu enrrera.

El Rei li dona tota sa forsa de soldats que havia mester, i amb aquella forsa s'espitxa cap a sa ciutat des seu homo.

La bona sort, es Patró Melción e-hi va esser; es General de Mar i Terra el crida, ell compareix, i es General ja li diu:

—¿Que sou fadrí o casat?

—Viudo! diu ell.

—¿I sa vostra dòna? diu es General.

—Morta! diu es Parró.

—I ¿de que se va morir? diu es General. ¿A on, com i quant?

Aquí es Patró se comensa a embuiar, i es General li diu:

—Si voleu salvar es pellet, digau-me tot quant vos ha passat anib sa vostra dòna! Si jo puc conèixer que m'enganau de res, ¡pobre de vos!

Es Patró Melción aquí va veure la mar bruta i comprengué que lo més net i més segur era cantar clar i dir tot quant e-hi havia hagut, sense afegir ni llevar res. Per això s'explicà d'aquesta manera:

—Jo li diré amb poques paraules tot es misteri de sa meua vida. Me vaig casar per promesa amb una al·lota sa més pobre de la vila, molt bella dòna i garrida i bona dòna de tot. Es dia que mos casam, li pos un anell a sa mà i li comàn que no el deix mai; i així comensà a fer-ho tal com jo le hi havia comanat. Tenia ella una senya baix de s'oreia esquerra: tres pels borts. Jo la bravetjava per tot còme sa primera dòna de baix de la capa de Deu, fins que un altre Patró, amic meu, me diu que no era tant com jo volia suposar, i que ell se comprometia a dur-me aquell anell i aquells tres pels borts d'ella. E-hi posam de messions ses set barques que tenia jo i ses set

que tenia ell; i des cap d'una temporada se presenta aquell Patró amb s'anell i es tres pels borts de sa meua dona. Jo me'n vaig a ca-seua, disposat a fer-ne una d'ase i seca a sa dòna; pero la me trob lo més xalesta i amb so meu anell a sa mà i es tres pels borts escapats. Allò me tirà dins una mar de confussions: no sabia què fer-me. A la fi me'n pens una: faig fer una caixa que ella hi cabès, la me'n men a sa vorera de mar, li dic que s'allarc dins aquella caixa, s'hi allarga, tanc sa caixa amb clau i tir caixa i dona a la mar, dient: si ets innocent suraràs! si ets culpable, te'n aniràs a fons! Ell sa caixa, en lloc d'afonar-se, ses ones la me prenen i per endins, sura qui sura aquella bona de caixa. Aquí vaig comprendre s'innocencia de sa meua dòna. Me tir a la mar, per recobrarla; pero no hi va haver res que fer, tan aviada se'n anava sa caixa de d'allà, sensa fer cap returada de res. I no vaig tenir altre remei que tornar-me'n a penyes i anar-me'n a ca-meua sensa caixa i sensa dòna i no n'he tornat sebre res pus. I vetassí, senyor General de Mar i Terra tota sa meua vida!

—Bono! diu es General de Mar i Terra. Ara ja sabem sa vostra part; mos falta sebre sa des Patró amb-e qui deis que posàreu ses messions. ¿Que nom aqueix Patró?

—Es Patró Gaspar, diu es Patró Melción.

—Que el vagen a fer venir més que de pressa! diu es General de Mar i Terra.

E-hi van, el me troben que ja estava a punt de saupar àncoras cap a unes terres molt enfora.

—Es General de Mar i Terra vos demana! li diuen:

—¿Res què veure tenc amb ell! diu es Patró Gaspar.

—Patró! li digueren, ¡no hi rigueu amb un General de Mar i Terra!

L'homo hi pensà una mica, i comprengué que lo millor era creure.

S'esquitxa allà on era es General de Mar i Terra, i s'hi presenta dient:

—Vemetaquí. Diga que vol des Patró Gaspar.

—Ah, diu es General de Mar i Terra. ¿Vol dir sou vos es Patró Gaspar?

—Per ell me tenc! respòn l'homo.

—Bono idò, diu es General de Mar i Terra. M'interessa sebre de quin enginy vos servireu per guanyar an es Patró Melción aquelles messions que li posàreu de que li presentarieu s'anell i es tres pels borts de sa seua dona!

Com es Patró Gaspar sent aquell rossinyol, romàn de pedra, sensa polsos, blanc com la paret.

—¿Que no m'heu entès, Patró Gaspar? que no me contestau! diu es General.

I es Patró Gaspar boca closa, com si li hagués tocat un mal aire.

—Patró Gaspar! diu es General de Mar i Terra. Jo estic resolt a dur aquesta cosa a s'enfront. Si voleu salvar es pellet, cantau clar, i digau-ho tot així com va esser. Si no me deis ver, ¡jo vos assegure que novos n'anireu a penedir a Roma. Desde ara vos poreu considerar en capella!

Aquí es Patró Gaspar va veure que no li quedava altre llivell que cantar clar, i va dir:

—Senyor, si le hi he de dir així com ès, s'amor propi de voler guanyar ses messions an es Patró Melción me cega; i, veient que mai per mai sa Patrona Francina María, amb lo bona dona que era, m'hi deixaria acostar per pendre-li s'anell ni taiar-li aquells tres pels borts que tenia baix de s'oreia esquerra, me vaig valer d'una veinada de ca's Patró Melción, que va tenir franc de mirar d'aprop s'anell que duia sa Patrona, aturant-la p'es mig des carrer quant la veia que anava o venia de missa, se'n anà a ca un argenter a fer-li fer un anell just com es de sa Patrona; i, com el tengué, amb s'excusa de

fer tastar a sa Patrona Francina Maria una botella de melvesia que deia que li havien regalada, li donà dormissons; i, com la veu adormida, li barata s'anell i li taia es tres pels borts, i se'n vé correns a dur-me anell i pels, que per cert me costaren mil lliures i llavò s'anell que s'argenter havia fet just es de sa Patrona.

—De manera que vos, diu es General de Mar i Terra no véreu, ni conversàreu mai amb sa Patrona Francina Maria der tota aquesta cosa.

—No senyor! diu es Patró Gaspar. A tot això estava present es Patró Melción, i poreu fer camptes com se devia trobar aquell còs, sentint sa trempa i sa farsa que li havia jugada es Patró Gaspar.

—Bono! digué llavò es General de Mar i Terra. Arà manca fer comparèixer sa veinada. Que se present a l'acte.

Amb ses entre-senyas que en donà es Patró Gaspar, se'n van a menar-la; i no tengué la pobre altra lliuvel que presentar-se, això sí de molt males reclanques i tremolant com una fuia de poll.

Es General de Mar i Terra se posa a preguntar-la i sa mesquina hu confessà tot tal com era estat, avenint-se en tot i per tot amb lo que havia contat es Patró Gaspar.

A-les-hores es General de Mar i Terra se gira an es Patró Melción, i li diu:

—¿E hu veis ara si hu era innocent sa vostra dona?

—Massa que hu veig! diu es Patró Melción. ¡O si encara fos viva! ¡O si jo sabia per on para!

Aquí es General de Mar i Terra diu a tots es que hi havia allà:

—No vos mogueu neguns fins que jo torn!

Se'n entra dins una cambra, se vest de dona, amb sa mateixa roba que duia com s'homo la feu allargar dins aquella caixa a sa vorera de mar, i surt davant es Patró Melción, es Patró Gaspar, aquella veinada i es demés, i diu an aquells tres:

—¿Me coneixeu ara o no me coneixeu?

Es Patró Melción prou que la conegué, i s'aferrà per ella donant-li un abràs ben fort, plorant d'alegria a les totes.

Ara es Patró Gaspar i sa veinada s'agenoiaren baix d'ella, plorant també i demanant-li perdó amb uns crits que alsaren tot allò.

Es soldats, tot s'estol de soldats que l'acompanyaven, com veien que es General de Mar i Terra era tornat Generala, perque sa Patrona Francina Maria damunt es vestit de dona s'havia posada sa faixa i ses altres entre-senyas de General de Mar i Terra;—com veien tot allò se'n feien creus, n'estaven amb sos cabeis drets, i no se'n porien avenir que ells no haguessen conegut ni sospitat fins llavò que es General no era General, sino Generala; i vos assegur que la s'hi miraven arreu com la veien tan garrida i galanxona.

En lo que se trobava apurada ferm sa Generala de Mar i Terra, era sobre què n'havia de fer des Patró Gaspar i d'aquella veinada.

Es Patró Gaspar agafà es Patró Melción, i li diu:

—Te torn ses teues set barques i t'entrec ses meues, perque ets tu que has guanyades ses missions, i jo les he perdudes.

I aquí surt sa veinada, i diu:

—Patró Gaspar, jo vos tornaré ses mil lliures, perque no les vui tenir de mal just.

Aquí sa Patrona Francina Maria va dir:

—Bono, Patró Gaspar i vos sa veinada! així mateix la me féreu massa grossa. Tant un com s'altre mereixeu penjar; pero per aquesta vegada i perque heu confessat es delictes, vos per-

dón; pero vos, Patró Gaspar, heu de tornar ses barques an es meu homo; i vos, veinada, ses mil lliures les dureu a s'hospici p'es pobrets d'aquesta vila.

Es Patró Gaspar i sa veinada abra-saren amb ses dues mans sa sentència de sa Generala de Mar i Terra i la compliren a l'acte; i sa Generala i es Patró Melción amb tot s'estol de soldats li envelen cap a ca'l Rei.

E-hi arriben, el Rei surt, sa Generala de Mar i Terra li presenta es seu homo, es Patró Melción, que plorava d'alegria, i ella diu:

—Senyor Rei, ja he aclarit i arreglat tot lo que volia: he trobat es meu homo, he aglapida sa trempa que mos feren per dur-mos a perdre. Com es culpables han confessat es seu delictes i amb llàgrimes an ets uis n'han demanat perdó. els he perdonats. Per lo mateix vetaquí sa faixa de General de Mar i Terra, que ja no m'afretura de res; me basta es meu homo i es bé que Deu li he donat.

—Senyor Rei, digué llavò es Patró Melción. Lo que acaba de dir se meua dona, es la pura veritat. Grans mercès a Deu i a Vossa Reial Majestat de tot lo que han fet per noltros. Si no té altres feines que manar-mos i mos dona l'leccencia, mos ne tornarem a ca-nostre; i, en haver-mos mester, ja sab a on tindrà sempre un criat i una criada per servir-lo en tot lo que siguem bons.

El Rei los carregà de dobles de vint, d'agraït que estava an aquell Franci, que els era sortit Francina; i es Patró Melción i sa Patrona Francina Maria s'aspitxaren cap a ca-seua, i visqueren una mala fi d'anys amb sana pau i concordia. I encara deuen esser vius si no són morts, i al cel mos vegem tots plegats.

JORDI DES RECÓ.

Altars, capelles i temples

III

Església nova de l'Arxaval de Sta. Catalina

Vide n.º 437 del 30 Janer passat

(Acabatal)

El meu desig era decorar l'interior d'aquell temple forrant sos murs i pilastres de ratjoles de majòlica que mostrassin les imatges dels sants patrons dels benefactors de l'obra; i ja m'era entès amb mon amic D. Pere A. Cetre, qui havia montada una fàbrica *ad hoc*, i mos oncles, es propietaris de *So'n Espanyollet*, de sullà, protegint ma idea, estaven ben resolts a dar exemple posant-hi a ses despeses els sants dels seus noms: St. Juan Batista i Santa Magdalena (a). Amb aquest sistema de decorar, qui antigament s'usava, s'estalviaria la feinada de penjar i despenjar endomassades de seda o de cotó, tudant a forsa de claus i tatxes les mol-lures de pedra dels pedestals, pilastres, arcades e impostes.

En lo retaule de l'Altar major tenia projectat un tabernacle-baldaquí còme sagrari d'exposició i de reserva, i darrera la taula de l'altar l'estatua de la Immaculada, que havia d'ocupar el primer còs del centre, baix l'arcada romànica de pedra, fent joc amb les altres, de doble curvatura en les quatre àbsides. Snt. Pere i Snt. Matgí, un a cada banda, còme Patrons menors del poble, haurien justificada la dedicatòria d'aquell temple. En son temps vaig entregar dit retaule dibuixat en tamany

(a) Qui haja vista dreta la *Porta Pintada* de la nostra ciutat, recordará que part damunt l'arc interior hi havia una cartela de pedra viva que deya: «*Alabat sia lo Sanctissim Sagrament y l'Immaculada Concepció de Maria Sanctissima concebuda sens màcula de peccat original*. Jo la vaig recullir i col·locar an el frontis del campanar de *La Mercè*.

Ma tia Magdalena ja havia pagada l'estatua de la Verge del Carme, feta de mon amic l'escultor D. Lluís Font (a. c. s.) i enriquida amb una cama de plata i pedreria, i s'era destinada a la capella del Sanctissim.

natural; pero fou feina perduda al cap darrer, perque l'Il·lm. Capítol Catedral va tenir a bé cedir el bell retaule major de la Sèu (obra mestra del Renaixement), que omplia el fondo del presbiteri, per que el possassin an aquesta esglesia nova de St. Matgí, i així ho feren, encara que hi venia una mica estret; i amb això hagueren de prescindir del caràcter que jo havia procurat imprimir a la decoració d'aquell temple.....

L'altar del bras dret del creuer lo reservava jo p'el *Sant Cristo dels navegants*, procedent del Convent de St. Domingo, gran monument enderrocat quant tregueren *els frares*, i a l'altre bras vaig comensar la capella per l'Eucaristia; sobre l'altar hi havien de posar la figura del Cor de Jesus, i per darrera havien de porer anar a la sacristia. Aquesta capella adjunta al còs principal del temple, s'hauria de cubrir de volta rebaixada de canó-seguit, per baix de la claraboia semicircular ja construïda, situant-hi a cada banda els confessionaris, i deixant lloc davant el portal, que miraria a l'enfront del altar del Sant Crist que he dit. L'antig retaule del màrtir tarragoní, mereix un lloc distingit i ben visible; encar que sens altar per evitar embalsams, podrien allà adorar-lo.

Al costat esquerra de l'ingrés principal del temple i baix del orga, jo hi emplassarí les Fonts del Batisme, així com la posarem a la parroquia de Porreres, a nivell del chor. Baix de l'altre campanar mon pare ja hi deixà, en planta elíptica, la caixa de l'escala que serviria per pujar an el chor i an el terrat de dalt el pòrtic, i an el mirador cubert sobre la torre p'el rellotge.

L'espaldanya o campanaret per tocar les misses, jo el vaig deixar posat part damunt la sacristia, en el capser posterior sobre una *acrotera* de relleu que diu AVE-MARIA.

I a propòsit: cau de son pes fer memoria del Sr. Marqués de la Font Santa qui volgué cedir el pedreny de sa pedrera per l'obra, agraït del títol obtingut de la reina Isabet, que era molt devota de la Mare de Deu d'Atocha de Madrid; per fer-li un platet, proposà que dedicàssim el temple de St. Matgí an aquella imatge, pero posteriorment se resolgué que fos a la Immaculada. I amb aquest motiu intentàrem posar-hi el frontis exterior de la *porta del Moll Veya*, quant la llevaren del seu punt l'any 1880, que duia gravada baix de l'imatge, que l'arquitecte Antoni Saura esculpi, a la clau, l'inscripció «*Alabada sea la Immaculada Concepció de la Madre de Dios*» (b).

Abans d'acabar aquesta monografia he de recordar el gran disgust que me donà la *marineria* de l'Arxaval amb motiu d'haver publicat jo un article humoristic censurant una antiga i inveterada costum de aquell poble, esclavissant per la *zona militar*. En poques pa-

(b) Una altra figura de la Verge de Murillo, desgraciad plagiat del cuadro original d'aquell gran artista, també fou obsequi d'una senyora devota. Valga que St. Matgí deu mirar, més que el do, l'intenció.

I ja que parl d'inscripcions, record també que, baix de la tribuna del chor antic de St. Matgí hi havia aquesta: «*Agrahit a los repetits favors del gran patrocini del gloriós Martir St. Matgí, el M. Il·tre. Sr. D. Guillem Fluxà, Canonge penitencier, ad perpetuam rei memoriam*, feu renovar los innumerables *miracles* que ha obrat el Sant a favor de sos devots.—Sia a major gloria de Deu y honra del patriarca Sant Jusep.—Any 1749.»

D'EnFrancisc Thomàs, pintor i arquitecte, tenc un projecte per la decoració del carrer de St. Jaume de Palma, dibuixat l'any 1792 per les festes de la Beatificació de la verge mallorquina Sor Catalina Tomás.

També recort haver vist pintats de figures religioses panys de paret de les esglesies parroquials d'Alcudia, d'Alaró de St. Jordi del Prat de Palma i del chor del convent de Sta. Clara. També en queden vestigis en les columnes i voltes de la nostra Sèu: lo qual prova que no es cap novetat la pintura policroma en les nostres esglesies. Jo me'n vaig servir en la capella de la Puríssima de St. Eularia, i a l'altar de la Mare de Deu del Puig de Pol·lensa.

raules: dins aquella pobríssima barriada no hi deixaven fer siquies per la sortida de les aigos brutes, no hi havia casi cap *excusat* i era feresta sa brutícia que tanta de gent deixava per tot arreu amb greu perjudici de s'higiene i de sa decencia pública. Basta dir que els picapedrers de les obres de l'esglesia nova, cada dilluns la primera operació que feien era netejar els depòsits de materials, calcs, grava i pedreny. El Sr. Rector Mn. Francesc Mulet i els Mestres se veien apurats; jo amb l'idea de posar-hi remei, vaig escriure un article en el calendari *El Sarracossano*, que, En Gabriel Maura, En Tomàs Forteza, En Jeroni Forteza (que encara és viu) i altres comensàrem a publicar en broma, l'any 1869, essent-ne editor el nostre bon amic En Jusep Muntaner, que tenia una llibreria davant St. Nicolau. Jo havia titulat l'article *Feines*. Cada exemplar del calendari valia *un duro*, i l'edició s'agotà. Tot d'una se pensaren que era de Don Pere de A. Penya; jo llavò me vaig manifestar com autor i me'n volien fer una; gracies a mon condeixeble D. Miquel Berga (encara és viu) que m'avisà, vaig posar un comunicat damunt *El Isleño*, i se conjurà el conflicte.

El segon disgust, eixit de l'obra de St. Matgí, el me donaren els picapedrers alsant-se Mestres.....

¡Tot sia per amor de Deu! Ell vulga favorir l'inspiració de l'actual Sr. Rector i dels artistes cridats per acabar aquelles obres que jo tant havia enco-beïdes i estimades.

Gracies que el Rdm. Sr. Bisbe de Mallorca dins la *Carta Pastoral* que publicà per la dominica de Septuagèsima de l'any 1903 «*sobre la prosecució de las obras en la iglesia parroquial de Sta. Catalina*, referint-se a la meua direcció facultativa digué que jo «amb amor filial» «havia introduïdes importants millores an el pla primitiu», que era de mon pare, al cel sia. Gracies mil an el Senyor Bisbe per aqueixa ditada de mel. Deu li pagui la caritat.

BARTOMEU FERRÀ

Recapte

Es novell P. General des Jesuïtes i ets aliats

Ja recordareu que en s'estiu se morí el P. General de la Companyia de Jesus, P. Wernz, alemany. Es Pares Jesuïtes que senyala la Regla s'aplegaren no fa gaire a Roma per elegir un General novell. Uns deien que elegirien un francès, altres un anglès, i altres d'un altra nació. Cap d'aquells profetes ha endevinat. Es profetes, en no esser-ho de Deu, no endevinen. Se feu s'elecció s'altra setmana i resulta elegit un polac: el P. Ledochowski.

Idò ara es periòdics aliats e-hu han pres tort perque volien que fos un francès, anglès o belga. ¡Quins aliards e-hi ha amb ells! ¡Deu se'n apiat! Ell diuen que tal elecció és un triomf d'Alemania i d'Austria.

Per veure lo lluny d'osques que van aqueis periòdics, basta notar que foren *setanta* es Jesuïtes que prengueren part en tal elecció del P. General de l'Orde, i n'hi havia 16 d'italians, 13 de francesos, 10 d'espanyols, 3 de portuguesos, 3 d'austriacs, 3 de belgues, 4 de polacs, 3 d'alemanys, 3 d'ungaresos, 4 d'inglesos i 8 d'americans.

Ell també n'hi ha de periòdics francesos que diuen que el Papa s'ha tret això de ses rogatives per sa pau quant ha vist que sa pau seria més ventatjosa per Alemania.

Menten com l'ànima de Judes es qui s'atansen a dir que el Papa vaja ajuda a cap nació per capficar gens ses altres. El Papa, còme bon pare de tots

que és, mira per tots per un igual; no cerca més que es bé de tots.

¿Qui no hu sab que desde un principi el Papa no s'és aturat mai de fer passes per apacivar sa guerra i dur ses nacions bel·ligerants a deixar anar sa lluita i fer ses paus?

El Papa és, fonc i serà sempre es gran defensor de sa pau, de sa concordia, de sa bona harmonia, de s'orde, des ben-estar de totes ses nacions i de tot lo mon!

I qui diga lo contrari, ment tan alt com és!

Notícies de sa guerra

Arribades dia 13

—Telegrafien de Roma que ets austriacs han derrotats es russos devés Urboz.

—Es Ministre d'Estat anglès Sir Grey ha confessat dins ses Corts que es queviures han pujat un 22 per 100, pero que encara es Govern e-hu troba poc per que se creia que pujarien més. ¡Vaja quin consol p'és pobres inglesos! perque no hi ha sols això, sino que es Govern ha pujades fort ses contribucions perque se necesiten molts de clopinsos per sa guerra.

—També és un escàndol lo que han pujat es queviures a Rússia. La veritat és que s'apoqueixen per tot, comensant per Alemanya.

—Es Bancs de París ja no volen pagar es cupons de sa *Renda Belga*. Pobres belgues! Ells se son sacrificats per França, i ara...ja hu veis!

Arribades dia 14

—Les se tornen donar alemanys i russos a sa frontera de la Prussia Oriental. A una agafada que tengueren aqueis dies, ets alemanys recobren 26000 presoners, 120 canons, 3 ametralladores i una gran cantitat d'altre pertret de guerra que es russos les havien espampolat en diferents accions de guerra darrerament.

—A Berlin han engirgolada la cosa de manera que no manc pa a negú, i ben estret que hu menen a fi de que tothom estiga tot lo bé possible.

—Ets aereoplans aliats aqueis dies han bombetjades ses costes belgues allà on ets alemanys tenen fortificacions.

—Es Generalissim alemany Hindenburg ha tornats derrotar es russos aficant-los dins es llacs i bassals de Mazuria (Prussia-Oriental). Fins ara se sab que els ha fets 36000 presoners. Pero encara no està acabada sa funció.

Arribades dia 15

—Telegrafien de Roma que alemanys i austriacs avensen dins la Bukovina; fan recular es russos, i els han preses una partida de ciutats, entre altres, Radwaz, a on han fet presoner s'Estat Major rus.

—Es President d'ets Estats Units ha enviat a dir a Inglaterra que espera que no abusarà sa marina mercant inglesa amb això d'enarborar banderes neutrals, i a Alemanya li envia a dir que sempre defensarà es vaixells i es mariners nort-americans contra quisiua.

—Ets alemanys dins la Polonia russa segueixen avensant i han preses una partida de ciutats an es russos: Orlowen, Goldap, Jolimingchmonn, Cassubon, Lyck.

—A l'Àfrica oriental sa colonia alemanya està neta de contraris, i ets alemanys han invadida una colonia inglesa veinada.

—Es diaris d'Escandinavia diuen que sa victoria d'ets alemanys a la Prussia oriental és completa i definitiva, i que s'ofensiva russa, tantes de vegades empresa, ha fracassat totalment. Es russos an aqueixa darrera batalla romangueren copats, fogint a la biorxa es qui pogueren.

Lo poc que tenfen dins Prussia, e-hu han perdut tot.

Arribades dia 16

—Es soldats russos, per enganar ets austriacs, se posen s'uniform austriac. Cansats ets austriacs de tals enganaies, han resolt fusellhr tots es russos que assolesquen amb s'uniform austriac. Ara an es Kárpates n'aplegaren tot un batalló de russos amb tal uniform, i *plam! plam!* e-hu fusellaren tot.

—Tant an els Kárpates com a la Bukovina ets austriacs donen an es russos calent per llarc i les fan recular continuament. Aqueis dies les han fets 23000 presoners.

—Diuen de Londres que Alemanya ha enviades a Bulgaria 32 bateries per lo que puga esser.

Arribades dia 17

—Telegrafien de Roma que Austria vol restablir es Reinat de Polonia posant per capital Cracovia i per Rei s'Arxiduc Esteva.

—Diuen d'Amsterdam que el Kaiser ha convidats es periodistes de nacions neutrals a embarcar-se dins es submarins que demà han de comensar es bloqueig d'Inglaterra.

—Arriba de Londres sa nova que Inglaterra i Alemanya s'han de baratar 604 soldats i 3 oficials que ja no serveixen per ses armes, segons sa proposta del Papa, això és, 604 soldats i 3 oficials d'Inglaterra, presoners d'Alemanya ets alemanys les tornaràn a Inglaterra; i Inglaterra tornarà a Alemanya 604 soldats i 3 oficials alemanys que havia fets presoners. ¡Molt ben fet! ¡Tot això poren agrair an el Papa aqueis 1214 soldadets! ¡Ben haja el Papa que mira per tots es dissortats, còme bon Pare i Vicari de Deu que és damunt tota la terra! Part damunt ell dins tot l'univers no hi ha més que s'Autoritat de Deu!

—Telegrafien de Rotterdam (Holanda) que sa Companyia inglesa *Harwich* ha pintats es seus vapors just com es de sa companyia holandesa *Botavia* per que es submarins alemanys no los coneguen. ¡Sí que hu són llests aqueis inglesos! Ara veurem si los valdrà sa llestesa!

—D'Amsterdam telegrafien que es francesos se retiren de sa mica que havien pres d'Alsacia.

—Ets austriacs segueixen fent recular es russos devers Galitzia, i ets alemanys, los fan retirar devers sa frontera de Prussia Oriental, Rússia endins.

—Telegrafien de Nova-York que no és ver que sa nota d'Estats Units a Alemanya sia cap amenassa ni cap *ultimatum*, com mos contaven ses agencies telegrafiques, de París i Londres, que son arribades a un extrem que casi ja no diuen ver més que com no se'n temen.

—Arriben noves de Roma que es russos ja han buidat de tota la Bukovina.

—A Basilea (Suïssa) han rebut un telegrama de Toronto que diu que es famós creuer alemany *Karlsruhe*, que cassa vaixells inglesos i francesos per ses costes sud-americanes, aqueis dies n'ha aglapits dos d'inglesos i un de francès, i els ha tirats a fons.

—Es diari *Nieuwe Rotterdam-scher Courant* (Holanda) de 29 de janer du un bossi de correspondencia que el *Times* de Londres publicava aqueis dies de son corresponsal de París, que diu que «dins França se va formant una opinió molt lamentable respecte d'Inglaterra». «Es francesos lligen damunt es seus diaris que a Inglaterra sa vida es completament normal, quees trànzit marítim se mantén polit i que sa situació económica es també normal; i comparen es francesos tot això amb sa situació de França, a on s'industria està en gran part paralísada, afollada, perque es tre-

baiadors de sa primeria d'agost ensá són a sa linea de foc, i *sesmortalities* (es no pagar) sols de fa poc se son endolsides una mica. Es diaris grossos combaten aqueix estat de gelosia i d'engronyament».

—Pareix que a París segueixen estant a les fosques es vespres, volem dir que no encenen fanals per carrers ni plasses, de por que tenen que en sa nit no hi volin ets aereoplans alemanys part-damunt i no hi amollin bombes. ¡E-hu ha d'esser funest i trist París a les fosques es vespres!

Arribades dia 18

—Ses conseqüencies de sa guerra son arribades a la provincia de Cadiz, a on sembla que hi ha fam per llarc. Diuen que la gent se'n va p'és camp a menjar erbes i rels de varies plantes.

—Telegrafien de Roma que dimars ets alemanys devers es llacs mazurians (Prussia Oriental) feren presoners 50.000 soldats russos. Es què enrevoltaren s'exèrcit rus i l'acoparen, i hi feren una gran mortandat. No comprem com es russos han volgut tornar acostar-s'hi an aquells llacs des que dins es setembre ets alemanys los hi feren 90.000 presoners!—A Berlin van fora corda i dins tot Alemanya amb aqueixes noves victories que han tenguda damunt es russos.

—Telegrafien de París que dimars devers sa costa francesa de sa banda d'Inglaterra un submarí alemany tirà a fons es vapor carboner anglès *Dulwich*. Un altre vapor anglès *Eultrade* també se'n anat a fons devers es canal de la Manxa; no saben si és causa un submarí o una mina: lo cert és que s'afonà.

—Diuen de Londres que dimars també 40 avions inglesos i 8 francesos volaren part damunt Bruges i Ostend, amollant-hi bombes, que francesos i inglesos creuen que feren molt de mal. Ara veurem ets alemanys que diràn.

—Es vapors mercants de Dinamarca han suspès es viatjar fins que vegem la cosa més segura envers des bloqueig d'Inglaterra.

—De Roma telegrafien que es turcs han ocupades posicions ventatjoses ran des Canal de Suez.

—Telegrafien de París que dimars un submarí aglapí entre Cherburg i Dunkerke es vapor francès *Ville de Lille*, i el tirà a fons després d'haver donat temps a sa tripulació de sortir-ne, i amb llanxefes es mariners encara pogueren arribar a penyes.

—Es diari italià *Il Mattiro* fa un estudi molt fondo de sa situació de ses nacions bel·ligerants i des seus exèrcits i des trofi que totes duen, i treu en net que totes ses probabilitats de triump són per Alemanya i Austria. A la cullita se veurà el fesoll!

Arribades dia 19

—Telegrafien que devers Bortum un vapor alemany ha topada una mina i se'n és anat a fons.

—Ets austriacs han presa an es russos sa ciutat de Colomea, davora es riu Pruch els han fets 7200 presoners i an es Kárpates 3000.

—An es portuguesos los diu tort ferm devers sa colonia d'Angola; es naturals d'allà i ets alemanys los guanyen de massa.

—Segueix sa sublevació an es nor-

oest de l'India Inglesa, a on ets inglesos han perduda sa ciutat de Tostchi.

—Es diaris inglesos confessen que hi ha es 75 per 100 de probabilitats de que es submarins grossos alemanys poren arribar i fer de les seues an es Canal de St. Jordi, entre Inglaterra i Irlanda.

—Telegrafien de París que ets alemanys afluixarán una mica en lo des bloqueig d'Inglaterra, si Inglaterra deixa desembarcar an es ports d'Alemanya es vapors neutrals que hi duguen concert.

—An es nort de França segueix sa guerra amb lleugeres ventatges, un cop d'ets alemanys i un cop d'ets aliats, i no se peguen gaire fort; e-hu prenen amb calma.

—Ets alemanys avensen ferm, Rússia endins per sa banda de Prussia Oriental i amenassen Ossoviecz, diuen de Londres.

Secció local

Es President novell des Col·legi Mèdic-Farmacèutic de Mallorca, es nostro bon amic don Jusep Sureda i Massanet, mos ha fet a sebre que ha pres possessori de tal Presidencia i s'és oferit còme tal i personalment per tot lo que sia bo. LA AURORA li agraeix coralment s'atenció i queda a la recíproca.

Han parlat molt per Manacor de si posaràn es telefó entre Manacor i ets altres pobles de Mallorca. ¡Ja hu crec que seria una gran cosa per porer-se passar aviat totes ses notícies! P'és comerç i per s'industria seria la nata. Amèn que el posin més que de pressal Amèn.

Ses Coranta-Hores del Cor de Jesús a la Parroquia anaren en popa ferm: molta de gent, gran llumenaria, uns sermons molt afuats per encendre ses ànimes en s'amor del Bon Jesús. Beníssim!

Es darrer dia, ets al·lots-guaites s'espitxeren a Petra, a on les reberen honorificament lo Rt. Sr. Rector i el Sr. Bal·le d'allà i llavò Congregants de St. Lluís, que feren un refresc per aquella al·lotea, que tornà de Petra tota xaravel·la i amb ganas de tornar-hi.

Ets elements carronyes de Manacor, ja que no pogueren fer *balls de màscara*, provaren de fer *balls de sala*, i resultaren un fracàs, gracies a Deu. Casi no tregueren per pagar sa música! Molt bé! Així mos agrada!

Ja tenim sa Corema dins el còs. Ara lo que interessa és anar a sentir es Coremers de la Parroquia, de l'esglesia de St. Vicens Ferrer i demés esglesies que hi prediquin. A posta los fan an es sermons per que sa gent e-hi vaja!

Ets ordis van arrufadots; llegums, blat i civada fan bona cara. E-hi ha saó a voler. Ets amel·lers, allà on sa gelada no els ha pres s'esplet, queden bé d'amel·lons; ses oliveres presenten bon aspecte; es garrovers estàn còme cansats de s'esplet d'antany: es perillós que es de rassa antiga no'n fassen poques, n'hi haurà que arribarán an es mig esplet, i altres més, si Deu ho vol, com se suposa.

